

At Rovternen og Ederfuglen ikke mere findes paa Rønnerne, skyldes vistnok uskaansom Behandling fra Menneskers Side. Det vilde være overordenlig beklageligt, om flere af Arterne skulde lide samme Skæbne, navnlig da det er at forudse, at Grylletejste, Splitterne og Stenvender vilde blive de første, som Loddet vilde ramme. Dersom en Fredlysning af Nordre Rønner for Fuglene der kunde iværksættes saaledes, som sket er for Tipperne og Klægbanken i Ringkøbing Fjord, vilde Faunaen i Danmark faa bevaret nogle sjældne og karakteristiske Fuglearter, som ikke have hjemme paa de to nævnte Fuglefristeder.

MUNKEFUGL, SYLVIA ATRICAPILLA, EFTERAARSFORSINKET.

AF

H. CHR. C. MORTENSEN, Viborg.

Efterfølgende lille Jagttagelse er gjort 1901 i Viborg (56° 27' n. Br. og 9° 25' ø. L. (Gr.)) i en Have, som er c. 50 m. i Kvadrat, og som den Gang laa omtrent midt i Byen. Nord og Syd for den strakte Huse og Smaahaver sig spidst ud, c. 1000 m. i hver Retning, Øst og Vest for den c. 500 m. til hver Side.

Det havde været en solrig og tør Sommer, og Efteraaret var mildt; først ved Novembertid sank Temperaturen nogle Nætter under 0°; men derefter steg Termometret atter til over Frysepunktet, og endnu 12. Nov. var man beskæftiget med Træplantning i Haverne. Saa indtraadte der imidlertid pludselig en Forandring. 13. og 14. Nov. stod Himmel og Jord i eet under Frost og Fygning fra N. Ø. Stor Skade blev anrettet paa Telefonledninger og paa Træerne i Skovene; selv Naaetræer paa c. 6 m. Højde bøjedes ned af den Sne, der samlede sig paa dem, og mange brækkede. 15. og 16. Nov. var det smukt, stille Vejr med indtil ÷ 7° C. og Solskin, men saa begyndte det at blæse fra S.V. og derefter at regne paa Snedriverne, saa der fremkom et gyseligt Uføre af de smeltende Snemasser, der laa paa den frosne Jord.

18. Nov. begyndte med Temperatur over 0° og stille, taaget Vejr. Da jeg Kl. 11 Fm. var ude i Haven, saa jeg til min Forbavselse — en *Sylvia*, der fra Busk til Busk kom mig nærmere og nærmere; jeg stod ved den vilde Vin, som klatrede op ad Muren og endnu hang fuld af Bær. Sangeren kom mig en 6 à

7 m. nær, men det var saa mørkt i Vejret at jeg ikke turde afgøre, hvilken Art jeg havde for mig. Kl. 1 var Solen kommen frem, og da jeg atter gik ud i Haven, var Fuglen der endnu. Nu var det let at se, at den havde brun Isse; det var altsaa en Munkefugl, *Sylvia atricapilla* ♀ (eller juv.?). Den fløj godt nok, og Fødderne var der heller ikke noget i Vejen med, saa den syntes ikke at være saaret, i hvert Fald ikke af nogen Betydning. Den havde sikkert heller ikke været i Fangenskab; Halefjerene var da i alt Fald hverken slidte eller snavsede. Det eneste mærkelige, jeg kunde se ved den, var, at den et Sted manglede et Par Fjer paa Struben.

Det gjorde et ganske ejendommeligt Indtryk paa mig at se denne Fugl, hvis Billede hører sammen med Sommersolskin og grønne Træer, færdes i de nøgne Buske, hvoraf mange endnu var nedtyngede af Sne.

I de følgende Dage drejede Vinden sig over alle Kompassets Streger, og det var raat Vejr med Regn eller Sne og kun lidt Solskin. Jeg saa Munken flere Gange indtil paa et Par Skridts Afstand; en Gang sad den i en Hyldebusk og gjorde sig til gode med Bærrene der.

22. Nov. Stille; Minimumstermometret viste fra Natten henved $\div 4^{\circ}$ C., og der laa $1\frac{1}{2}$ cm. Sne overalt paa Jorden; op ad Form. blev det Solskin. Munken saa Kl. 11 noget mat ud. Den søgte hen i den vilde Vin paa Muren, som Solen skinnede paa. Der sad den stille, dog uden at krybe sammen; tavs var den, som sædvanlig. En Gang imellem pillede den i Vinbærrene.

23. Nov. Kl. 11 Fm. Ikke stærk Blæst fra V. à V. N. V. Let Frost. Smukt Solskin. Hvor Solen havde skinnet den foregaaende Dag, var Jorden nøgen og haardfrossen; et tyndt Lag Sne laa ellers overalt. Munken fulgtes i Gaar og i Dag af en Spurv (*Passer domesticus*); naar den fløj et eller andet Sted hen, fløj Spurven efter og satte sig i Nærheden. Spurven gjorde det ikke for at jage efter Munken; snarere saa det ud, som om den nysgerrig betragtede den fremmede Fugl.

24. Nov. (let Frost, Solskin) kom jeg ikke ud i Haven.

25. Nov. S. V. Tøvejr. Solen lidt fremme om Form. Jeg gik som sædvanlig Kl. 11 ud i Haven for at se efter Munken. Men hvad skildrer min Forbavselse, da jeg lister mig frem og ser — en Munk med sort Isse! Jeg stod og saa paa den i henved et halvt Minut; da den fløj op til den vilde Vins Bær, kom der en

Solsort (*Turdus merula*) og jog den bort derfra, hen i en Busk c. tre Skridt fra mig. Der var ingen Tvivl: det var en *Sylvia atricapilla* ♂; der var altsaa to Munkefugle i Haven! Thi, at det skulde være den Munk, der d. 18. Nov. var brunhovedet, som nu havde faaet sort Isse, at den altsaa i de Dage, jeg gik og saa paa den, skulde have været i Fælding, uden at jeg havde bemærket det, er der ingen Sandsynlighed for.

I den paafølgende Uge saa jeg flere Gange Hanmunken; den hentede sig stadig Bær fra den vilde Vin, og det saa ud til, at den pillede sig nogle Stykker i Gabet og fløj med dem andetsteds hen i Haven, hvor der var mere Fred end her, hvor jeg plejede at færdes. Vinden var i Løbet af Ugen mest vestlig og et Par Dage saa stærk, at det var halv Storm. Temperaturen var omkring 0°, oftest under. Der faldt et Par cm. Sne, men den opløstes snart igen af Regn. Solen var fremme de fleste af Dagene, i alt Fald nogle Timer.

3. December, efter en Nat med stærk V. og Regnbyger, var det graat indtil Kl. 11; saa kom Solen frem. Jeg saa da igen en Munk med brun Isse i Haven, men den manglede ingen Fjer paa Struben, var altsaa mulig et tredie Eksempel! Det kan godt være, at denne Munk har været der allerede tidligere; det var naturligvis ikke altid, at jeg fik Fuglenes Struber at se saa nøjagtigt, at jeg turde sige, om der manglede en Fjer eller ej. Om Aftenen blev det stille, med Frost, og endnu 4. December var det næsten stille og Frost hele Dagen, henved $\div 2^{\circ}$ C. Kl. 11. Den Dag saa jeg Munken for sidste Gang; det var den ny Brunisse. (Om Aftenen var det svag sydvestlig Vind og Frost.)

Disse Dagbogsoptegnelser (der vilde have været mere indgaaende, hvis de ikke stadig havde været henviste til Frikvarterer mellem Skoletimer) viser, at *Sylvia atricapilla* er en meget haardfør Sanger¹. De her omtalte Individer har i Ugevis holdt

¹ Dette berettes ogsaa af andre: Arkitekt A. Hagerup, Kolding, har saaledes skriftlig meddelt mig, at han 21. Okt. 1891 saa en gammel *Sylvia atricapilla* ♂ i Sindssygeanstaltens Have ved Viborg. Den sagde ofte det sædvanlige Tak-Tak. — I *Aquila* 1902 meddeler Baron R. Snouckaert van Schauburg p. 176: Auf der Insel Texel wurde — d. 26. Nov. 1900 — ein altes ♂ von *Sylvia atricapilla* in einer Dohne gefangen und mir zugesandt; für diese Art ein sehr spätes Datum. I Fyrberetningerne af H. Winge foreligge følgende Meddelelser: ^{21/10} 1889 Hanstholm; ^{14/11} 1898, ^{21/10}, ^{22/10}, ^{25/10} 1901 Kobbergrund; ^{2/11} 1901 Hellerup, H.W., 1 med brun Hætte; ^{26/10}, ^{30/10} 1902 Vyl, Blaavands Huk; ^{29/10} 1903 Anholt Knob.

et barsk Klima ud, med jævnlig Frost (endog indtil $\div 7^{\circ}$ C.) og isnende Blæst, eller med kold Regn, Sne og kun lidt Sol, uden andet Ly, end hvad bladløse Buske eller mulig en Vedbend op ad en Mur kan yde. De maa hovedsagelig have fristet Livet ved at æde Bær; Insekter og andre Smaadyr var forlængst gaaede i Dvale, og Munken forstaar vel næppe rigtig at finde noget frem under vissent Løv o. l.

Fuglene har kunnet holde ud at sulte 16 Timer af hvert Døgn; saa længe er det her i Viborg mørkt paa den omtalte Tid.

Det er ikke saa lidt at byde saadanne Sommergæster!

Hvad Grunden har været til, at endogsaa flere Munkefugle er blevne her i Landet til helt ind i Vinteren, ved ingen. Om det skulde være de mange Bær, der var i Haven i 1901, som har lokket? Næppe! Det er en bekendt Sag, at Trækfugle forlader Danmark, naar deres Tid kommer, selv om Naturen har dækket nok saa rigt Bord til dem her paa Stedet. Det har vel snarere været et forsinket Kuld. I Følge Kjærbølling yngler Munken her til Lands i Almindelighed to Gange om Aaret. Parrets andet Kuld Æg kan være gaaet til Grunde, og det varme Vejr kan have lokket Fuglene til at sætte Bo for tredie Gang. Men Ungerne har saa ikke naaet at blive flyvefærdige til Træktiden.

Og er Fuglene omkomne, eller har de reddet sig hen til lykkeligere Egne? Jeg fandt ingen af dem døde, men da baade Katte og Maare færdes i Haven om Natten, beviser det intet.

Størst Sandsynlighed er der for, at de ikke er fløjet bort, skønt de paa faa Dage kunde have været langt mod Syd og i Sikkerhed for Vejret, men at de har strejft omkring i Byens Haver, til Vinteren omsider har faaet Bugt med dem. Brødrene Adolf og Karl Møller meddeler i alt Fald (se Ornithol. Monatschrift 1903 »Über das Wesen des Vogelzuges«, p. 162) om lignende Tilfælde med andre Fugle, hvor man har faaet Svar paa Spørgsmaalet: »Gegen den Herbst hin eingefangene Grassmücken und Rotkehlchen bis über deren Zugzeit zurückgehalten und dann freigelassen, irrten in kleinem Umkreise umher und verkamen endlich«. En ung Ringdrossel, der var indfangen under Træktiden, blev sluppen ud igen i November, men blev paa Stedet, rejste ikke videre, paa Grund af »das Fehlen der vorübergegangenen günstigen Bedingungen der wahren Zugzeit des Vogels, die im September und Oktober ihn, wie seine vorausgeeilten Genossen sicher den Weg geführt haben würden«. Og

hvad er da det for Betingelser? Müller ser (p. 163) hovedsagelig »in den Windströmungen zur Herbst- und Frühlingszeit den grossen Führer unserer Vögel auf ihrer Pilgerschaft«. Mulig er man her inde paa den rette Vej til Forstaaelse af Træktider. At atmosfæriske Tilstande virker endog paa civiliserede Mennesker, er jo bevist. Man arbejder f. Eks. bedre ved høj Barometerstand end ved lav. At Lys beroliger nervøse Mennesker, medens Mørke gør dem urolige, er jo ogsaa ofte erfaret. Varme- og Kuldefornemmelser kan indvirke paa Menneskers Lyst til at bestille noget o. s. v. Men hvis saadanne Ting berører et fysisk afstumpet Væsen som et Kulturmenneske, saa er der ingen Tvivl om, at de i langt højere Grad paavirker et Naturbarn som en Fugl; det vilde i og for sig ikke være mærkeligt, om en vis Sum af dem bragte Dyret Uro i Blodet og Trang til at slaa energisk med Vingerne.

OM DEN YDRE FORSKEL MELLEM KØNNENE HOS POMERANTSFUGLEN, EUDROMIAS MORINELLUS.

MED TAVLE I.

AF

E. LEHN SCHIØLER.

Pomerantsfuglens Hun er større og i Foraarsdragten mere udpræget farvet end Hannen.

Dette Forhold har for Størrelsens Vedkommende længe været kendt og omtalt af de fleste Forfattere; at Hunnens Farver og Tegninger ere skønnere og mere udprægede i Foraarsdragten, er heller ikke ukendt, idet der fra mange Sider har været gjort opmærksom derpaa; men man finder dog næsten flere Udtalelser, der gaa i modsat Retning, dels rent ud fremhævende Hannerne som de skønneste, dels blot udtalende Tvivl om Sagens Sammenhæng.

Det vilde føre for vidt paa nærværende Sted at komme ind paa en Gennemgang af alle de forskellige Udsagn om Spørgsmaalet; til Oplysning hidsættes blot følgende.

C. L. Brehm siger, Handbuch der Naturgeschichte aller Vögel Deutschlands, Ilmenau 1831, pag. 545: »Die Zeichnung des Männchens ist schöner und reiner als die des Weibchens.«

Naumann er af den Mening, at Han og Hun ere hinanden